

Seurakuntien ympäristötyön vuosiraportti

Vuosiraportti 2024, 23.1.2024

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Luku 2. Kirkon ympäristödiplomi

2.2 Johdon sitoutuminen

Liitä mukaan kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston päätös diplomin hakemisesta. Yhtymässä diplomin hakemiseen vaaditaan, että ainakin puolet seurakuntaneuvostoista on päättänyt seurakunnan lähtemisestä mukaan. Minimikriteeri.

Liitteeksi:	Tavoiteaikataulu (päivämäärä)	Toteutettu (kyllä/ei):
Päätös diplomin hakemisesta	1.2.2022 seurakuntaneuvoston päätös,	Kyllä

2.3 Ympäristödiplomikoulutus

Seurakunnan työntekijät ja luottamushenkilöt perehdytetään ympäristödiplomin sisältöihin ja vaatimuksiin. Työpaikalla on käyty työpaikkakokouksessa läpi ympäristödiplomiin liittyviä vaatimuksia. Minimikriteeri.

Liitteeksi:	Tavoiteaikataulu (päivämäärä)	Toteutettu (kyllä/ei):
Liitettä ei vaadita		
Kirjoita alle, miten perehdytys on hoidettu tai aiotaan hoitaa: Työntekijäkokous 12.1.2022, eri työalojen tiimit käsittelevät aihetta omissa kokouksissaan. Aihe on esille työntekijöiden ja luottamushenkilöiden yhteisessä kokoontumisessa kevätkaudella 2022.		

2.10 Ympäristöohjelman seuranta

Ympäristöohjelman toteuttamisesta raportoidaan vuosittain joko seurakunnan toimintakertomuksessa, ympäristötyöryhmän toimintakertomuksessa tai muulla sovitulla tavalla. Ensimmäisellä diplomin hakukerralla riittää, että raportointitavasta on sovittu. Minimikriteeri.

Kirjoita alle, miten ympäristöohjelman toteutumisesta raportoidaan. **Voit myös** lisätä nämä raportit liitteeksi.

Huom! Helsingin seurakuntayhtymällä (eli sen seurakunnillakin) on yhteinen ympäristöohjelma, jota seurakunnat myös seuraavat ja jonka toteutumisesta tässä raportoivat. Seurakunnat ovat halutessaan voineet tehdä omaa täydentävää ympäristöohjelmaa.

Liitteeksi:	Tavoiteaikataulu (päivämäärä)	Toteutettu (kyllä/ei):
Raportit ympäristöohjelman toteutumisesta		
Kirjoita alle, miten ympäristöohjelman toteutumisesta raportoidaan: Ympäristötyön tiimi tekee vuosittain maaliskuun alkuun mennessä vuosiraportin.		

2.13 Oma väliauditointi

Ympäristöjärjestelmän väliauditointi on toteutettu diplomikauden puolella välissä.

Liitteeksi:		
Väliauditointiraportti	Väliauditointi on jäänyt tekemättä.	

2.14 Viestintä

Seurakunta viestii ympäristöasioistaan laajasti. Seurakunnalla on ympäristöviestintäsuunnitelma.

Luettele tähän kaikki viestintäkanavat, joissa ympäristöasioista viestitään. Huomaa, että viestintä on myös kaikkien yhteinen tehtävä ja osa ympäristötyötä. Kirjoita alle tehdyt toimenpiteet.

Liitteeksi:	
Ympäristöviestintäsuunnitelma	
Kirjoita tähän tehdyt toimenpiteet: Ympäristöasioista on tiedotettu seurakunnan nettisivuilla ja facebookissa.	

2.15 Muut toimenpiteet

Mitä muita ympäristötoimenpiteitä on tehty?

Liitteeksi:		
Liitteitä ei vaadita	Ympäristötyön tiimi on uudistunut kahdella työntekijällä. Seurakunnan lähetyskohteena ollut ympäristötyön kohde - ”Yhteisöjen vahvistaminen ilmastonmuutoksessa” – putosi pois seurakunnan lähetyskohteiden joukosta SLS lopetettua kohteen tukemisen.	

Tavoitteet ja suunnitelmat

Tähän voi kirjata seurakunnan tavoitteita ja suunnitelmia seuraavalle vuodelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjaa tähän. (1)Seurakunnan kirkkopihan kehittäminen ekologisemmaksi vuonna 2024: sähköautoille latauspisteet ja kirkon takaosan nurmikentän muuttaminen luonnon niityksi. (2)Uuden ympäristöön liittyvän lähetyskohteen valinta, kun Suomen lähetysseuran kanssa uusitaan lähetys sopimusta.	
---	--

Toiminta ja talous (luku 3)

3.1 Toiminta- ja taloussuunnitelma

Liitä tähän seurakunnan toiminta- ja taloussuunnitelmasta ne osat, joissa mainitaan ympäristötyö ja sen tavoitteet. Vaihtoehtoisesti liitä tähän ympäristötyön vuosisuunnitelma. Minimikriteeri.

Liitteeksi:	Tavoiteaikataulu (päivämäärä)	Toteutettu (kyllä/ei):
Ympäristötyön vuosisuunnitelma tai ote toiminta- ja taloussuunnitelmasta	Jätteiden lajittelua, erityisesti muovi ja pahvi, tehostetaan edelleen	Kyllä

3.2 Toimintakertomus

Toimintakertomuksessa tai erillisessä ympäristöraportissa raportoidaan vuosittain ympäristöasioiden ja ympäristöohjelman toteutumisesta. Liitä tähän toimintakertomus tai ympäristöraportti. Minimikriteeri.

Liitteeksi:	Tavoiteaikataulu (päivämäärä)	Toteutettu (kyllä/ei):
Toimintakertomus tai erillinen ympäristöraportti	Ympäristöraportti vuosittain maaliskuussa	Kyllä

3.4 Ympäristömerkityt tuotteet ja ympäristösertifikaatit

Mitä ympäristömerkittyjä tuotteita seurakunta käyttää ja hankkii säännöllisesti? Avaa luettelo ympäristömerkeistä ja -sertifikaateista.

Liitteeksi:		
Liitteitä ei vaadita		
Kirjoita tähän luettelo käytössä olevista ympäristömerkeistä ja sertifikaateista: Reilun kaupan tuotteet; Puhdistusaineet ja välineet, Joutsen ympäristömerkki; käsipyyhkeet FSC metsäsertifikaatti; hevi-tuotteet; mahdollisuuksien mukaan käytämme reilun kaupan tuotteita, esim luomubanaanit.		

3.5 Uusio- ja kierrätystuotteet

Seurakunta hankkii uusio- ja kierrätystuotteita aina kun mahdollista. Kirjoita lyhyesti, mitä tuotteita on hankittu.

Liitteeksi:		
Liitteitä ei vaadita		
Kirjaa tähän mitä uusio- tai kierrätystuotteita käytetään? Iltapäiväkerhot käyttävät pakkausmateriaaleja askartelussaan.		

3.8 Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia

Laske lähetystyöhön ja kansainväliseen diakoniaan ohjatut varat sekä vapaaehtoisesti kerätyt avustusvarat suhteessa ulkoisiin toimintakuluihin.

Liitteeksi:		
Liitteitä ei vaadita		
Kirjaa tähän lähetystyöhön käytettyjen varojen suhteellinen osuus (%)Seurakunta on osana Helsingin seurakuntayhtymän päättämiä yhteisiä avustuksia. Seurakunta käyttää lähetystyöhön vuosittain omia budjettivaroja 10 000 €, josta noin 2000 € menee ympäristökohteeseen.		

3.9 Muut toimenpiteet

Mitä muita toimintaan ja talouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?

Liitteeksi:		
Liitteitä ei vaadita		
Kirjoita mitä muita toimenpiteitä on tehty: Käytämme Paavalinkirkolla kaikissa yhteisissä tilaisuuksissa ja työntekijöiden taukotilassa Reilun kaupan kahvia ja teetä. Seurakunnan järjestämissä yhteisissä ruokailuissa ja ruokaan liittyvissä tapahtumissa käytetään pääsääntöisesti vegaani/kasvistuotteita. Seurakunnan diakoniatyössä on säännöllistä hyötyruokajakelua Hermannin varustamon kanssa yhdessä. Diakonian annetaan osto-osoituksia kierrätyskeskukseen ja ylipäätään suositellaan asiakkaille kirppiksia ja kierrätyskeskuksia.		

Tavoitteet ja suunnitelmat

Tähän voi kirjata seurakunnan tavoitteita ja suunnitelmia seuraavalle vuodelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjaa tähän. Muovin keräystä tehostetaan erityisesti salien keittiöissä. Lapset somistavat enemmän kirkkopihaa istuttamalla kukkasipuleita.

Ympäristökasvatus (luku 4)

4.2 Jumalanpalveluselämä

Seurakunnassa vietetään luomakunnan sunnuntaita. Ympäristö-kasvatuksen sisällöt ovat esillä jumalanpalveluselämässä. Minimikriteeri. Alla voit kertoa tarkemmin, millä tavalla ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään.

Liitteeksi:	Tavoiteaikataulu (päivämäärä)	Toteutettu (kyllä/ei):
Liitettä ei vaadita		
Kirjoita tähän, miten ympäristöteemat kuuluvat jumalanpalvelus- ja hartauselämään: luomakunnan sunnuntain messu järjestetään vuosittain; messun esirukouksessa huomioidaan ympäristöteemoja säännöllisesti; lasten jumalanpalveluksissa on nostettu esille toivon näköaloja, messun erityisenä teemana on metsäkirkko; rippikoulujen isoskoulutuksessa ja leireillä ympäristökysymykset ovat esillä.		

4.3 Ympäristökasvatuksen viestintä ja vuosikello

Seurakunnan ympäristöviestintä rohkaisee ja haastaa seurakuntalaisia mukaan ympäristötyöhön. Viestintä on suunniteltu osana ympäristökasvatussuunnitelmaa. Seurakunta on laatinut ympäristökasvatuksen vuosikellon. Käsikirjassa on esimerkki [vuosikellosta](#).

Huom! Yhtymällä on oma ympäristökasvatuksen vuosikello jota voi käyttää. Seurakunnat ja muut voivat kuitenkin täydentää sitä omien suunnitelmiensa mukaisesti. Mikäli seurakunnilla/muilla on oma vuosikello, sen voi laittaa liitteeksi tähän, muussa tapauksessa ei tarvitse.

Liitteeksi:		
Ympäristökasvatuksen vuosikello		
Kirjaa lyhyesti miten ympäristökasvatusta seurakunnassa toteutetaan? Ympäristökasvatusta on ollut seurakunnassa melko monipuolisesti eri työaloilla, mutta seurakunnalta puuttuu varsinainen oma vuosikello.		

4.4 Ympäristökasvatus kasvun kaaren eri vaiheissa

Ympäristökasvatussuunnitelmaan kirjataan, miten ympäristökysymykset ja luomakunta asettuvat seurakunnan elämän ja seurakuntalaisten kasvun kaaren eri vaiheisiin. Lue tarkemmin kasvun [kaaresta ympäristökäsikirjasta](#). Kasvun kaaren eri kohdissa on pohdittu, miten ympäristökasvatusta toteutetaan konkreettisesti seuraavalla toimikaudella. Kasvun kaaren kohtia tulee olla vähintään kolme.

Kirjoita lyhyesti, miten kasvun kaari huomioidaan ympäristökasvatuksessa. **Jos kasvun kaaren vaiheet on kuvattu selvästi ympäristökasvatussuunnitelmassa (kohta 4.1), viittaus siihen riittää perusteluiksi.**

Liitteeksi:		
Ympäristökasvatuksen vuosikello		
Kirjoita alle, miten ympäristökasvatus huomioidaan kasvun kaaren eri vaiheissa Varhaiskasvatus: kierrätysmateriaalin käyttö askartelussa (esim. romuaskartelu pahvimateriaalista; hyödynnetään työpaikan, työntekijöiden ja perheiden materiaaleja); kierrätyksen harjoittelu lasten kanssa aiheeseen liittyviä kuvia hyödyntäen; hävikkiviikko syyskuussa (esim leipomista pudonneista omenoista); Earth Hour -ohjelmaa keväällä iltapäiväkerhossa; retkien toteuttaminen lähiretkinä pääasiassa jalkaisin; lelujen kierrätys (esimerkiksi Yhteisvastuukeräyksen nallekierrätys Nuorisokasvatus: ympäristötunteiden- ja kokemusten käsittely nuortenilloissa, rippikoulussa ja erilaisissa hartauksissa; leirihartauksia, jumalanpalveluksia ja muuta ohjelmaa pidetään mahdollisuuksien mukaan		

luonnossa; nuortenilloissa ei ole tarjolla lihatuotteita; toistaiseksi leirikeskuksissa saa kasvisruokaa vain pyydettyä; jos mahdollista vältetään kertakäyttöastioita; askartelussa käytetään kierrätysmateriaalia
Aikuiskasvatus: luomakunnan sunnuntain messussa ympäristöteema on vahvasti esillä; osallistuminen Earth Hour-tapahtumaan; turhan paperinkäytön välttäminen; kirkkopihan monipuolinen käyttö istutuksin ja kukkaniityn perustaminen 2024 kirkon takapihalle; kasvisruuan säännöllinen käyttö keskiviikkoillan ruokailuissa.

4.5 Hartaus- ja jumalanpalveluselämä

Ympäristöteemat kuuluvat seurakunnan jumalanpalvelus- ja hartauselämään. Onko seurakunnalla ympäristöaiheisia jumalanpalveluksia, retriittejä ja pyhiinvaelluksia, tai muuta niihin verrattavissa olevaa hartastoimintaa?

Liitteeksi:	
Liitettä ei vaadita	
Kirjoita tähän. Uutta vuonna 2023 olivat säännölliset Sydänrukoushetket Paavalinkirkossa sekä Hiljaisuuden festivaalin järjestäminen. Kahviraha festivaaleilla kerättiin Eläinsuojeluyhdistys tuulispäälle. Luomakunnan sunnuntain messussa, retriiteissä, Sydänrukoushetkissä ja päiväretriiteissä luomakunnan ihmettely ja kiitollisuus ovat olleet keskeisesti esillä.	

4.6 Luontopolut ja hiljaisuudelle rauhoitetut paikat

Seurakunta käyttää luontopolkuja ja hiljaisuuden paikkoja ympäristökasvatuksessaan. Onko seurakunnalla luontopolkuja tai hiljaisuuden paikkoja?

Liitteeksi:	
Liitettä ei vaadita	
Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Oma kirkko on tärkeä hiljentymisen paikka keskellä kaupunkia. Kirkon sisäpiha on hiljaisuuteen kutsuva. Kesällä kirkkopihaa on somistettu monilla kukilla ja joulunaikaan sitä on kaunistettu joulukuusilla. Seurakuntakodin ikkunoita käytetään laaja-alaisesti seurakunnan toiminnan ja historian kuvaukseen juhla-aikoina. Ympäristöteemaa voimme nostaa myös ikkunoissa vielä enemmän esille. Vuonna 2024 toteutettiin hanke, jossa kirkon takapihan nurmialue muutettiin luonnonniityksi.	

4.7 Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Seurakunta osallistuu ympäristötapahtumiin tai -kampanjoihin toisten kirkkojen, uskontokuntien, ympäristöjärjestöjen tai muiden toimijoiden kanssa.

Liitteeksi:	
Liitettä ei vaadita	
Kirjoita tähän millaista yhteistyötä tai verkostoitumista seurakunnalla on. Hiljaisuuden festivaalit ja Mielessä mukana projekti. Tunne ry:n kanssa järjestettiin vuona 2024 nuorille aikuisille suunnattu ympäristötunteiden ilta osana mielessä mukana projektia.	

4.8 Leirit, retket ja muut tapahtumat

Seurakunta järjestää erilaisia retkiä, leirejä, kerhoja ja tapahtumia. Onko seurakunnalla ympäristöaiheisia kerhoja, tapahtumia ja teemapäiviä (kierrätyspäivä, ympäristönsuojeluilta, kompostivinkkien jakoilta, näyttely tai vastaava ympäristötapahtuma; jokamiehen oikeuksiin tutustuminen kasvun kaaren eri vaiheissa)?

Liitteeksi:	
Liitettä ei vaadita	

Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Ympäristötapauksia ei ole ollut viime vuosina. Sieniretkiä on järjestetty Helsingin metsiin. Paavalin seurakunta on antanut tilan partiolippukunta Kulmankiertäjille ja tukenut toimintaa vuosittain taloudellisesti. Partiolippukunta käyttää aktiivisesti kirkkopihaa omassa toiminnassaan.

4.9 Rippikoulu ja isostoiminta

Toteuttaako seurakunta rippikoulu- ja isostoimintaa Vihreät riparit -toimintamallin mukaisesti

Liitteeksi:		
Liitettä ei vaadita		
Kirjoita tähän tehdyt toimenpiteet: Riparit ovat olleet Vihreät riparit –toimintamallin mukaisia.		

4.10 Liikkuva seurakunta

Onko liikkuvan seurakunnan toimintaan liitetty ympäristönäkökulma? Onko seurakunnassa oma liikunta-agentti?

Liitteeksi:		
Liitettä ei vaadita		
Kirjoita tähän tehdyt toimenpiteet: Seurakunta järjestää patikka- ja pyöräretkiä sekä retkiä eri luontokohteisiin, kuten Nuuksioon.		

4.11 Muut toimenpiteet

Mitä muita ympäristökasvatukseen liittyviä toimenpiteitä seurakunta on tehnyt? Uudet ideat ovat tervetulleita.

Liitteeksi:		
Liitettä ei vaadita		
Kirjoita tähän tehdyt toimenpiteet: Arabian koulun kaikille ysluokkalaisille järjestettiin vuonna 2024 työpaja ympäristötunteisiin liittyen.		

Tavoitteet ja suunnitelmat

Tähän voi kirjata seurakunnan tavoitteita ja suunnitelmia seuraavalle vuodelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjaa tähän. Kirkkopihan aktiivista käyttöä parannetaan edelleen. Muiden toimijoiden kanssa yhteistyötä jatketaan, esim. kaupunginosayhdistykset ja Vallilan siirtolapuutarhayhdistys.

Jätehuolto ja kiertotalous (luku 5)

5.5 Jätehuoltovastaava ja -koulutus

Seurakunta on:

- nimennyt ja kouluttanut jätehuoltovastaavan
- velvoittanut ulkopuoliset toimijat noudattamaan seurakunnan jätehuolto-ohjeita

Liitteeksi:		
Liitettä ei vaadita		

Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Ulkopuoliset toimijat on velvoitettu lajittelemaan esim. keittiöissä syntyvät jätteet. Jätehuoltovastaavana toimii suntio Riitta Leskelä.

5.6 Kiertotalous

Mitä kiertotalouteen liittyviä toimenpiteitä seurakunnassa tehdään tai on tehty? Katso mahdollisia toimenpiteitä käsikirjasta.

Liitteeksi:	
Liitettä ei vaadita	
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Seurakunnassa lajitellaan jätteitä annettujen ohjeiden mukaisesti ja toimipisteisiin on laitettu esille lajitteluohjeet.	

5.7 Lajittelun mahdollistaminen

Mitä toimenpiteitä seurakunnassa on tehty lajittelun mahdollistamiseksi? Katso myös osio Viestintä. Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.

Liitteeksi:	
Liitettä ei vaadita	
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Jätteiden keruuhuonetta on järjestelty uudelleen, jotta muovin ja pahvin lajittelu toimisi paremmin. Seurakuntaan hankittiin uudet jätteiden lajitteluastiat vuonna 2023 eri toimitiloihin. Muovin, metallin ja pahvin lajittelu tehostettiin,	

5.8 Jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätys

Jätteiden määrää seurataan ja pyritään vähentämään. Lajitellaan ja kierrätetään jätejakeita, joita ei jätehuoltomääräysten perusteella ole velvollisuus kerätä kiinteistöllä.

Liitteeksi:	
Liitettä ei vaadita	
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Ulkopuolisia käyttäjiä (kirkollisten toimitusten ja perhejuhlien tarjoilu) on kehoitettu lajittelemaan jätteensä, mutta lajittelussa on edelleen huomattavasti parannettavaa.	

5.10 Muut toimenpiteet

Mitä muita jätehuoltoon ja kiertotalouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on tehty?

Liitteeksi:	
Liitettä ei vaadita	
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Vaatteita on viety etäänpäin esimerkiksi vastaanottokeskuksiin ja Sininauha -säätiölle. Seurakunta on järjestänyt vaatekeräyksiä kirkolla Ukraina -keskuksen hyväksi. Marraskuussa järjestettiin lapsiperheiden kirppistapahtuma lelujen kierrättämisen mahdollistamiseksi. Jäljelle jääneet tavarat lahjoitettiin Ukraina -keskukselle. Elektroniikka- ja metallijätteet on viety erikseen sortiasemalle.	

Tavoitteet ja suunnitelmat

Tähän voi kirjata seurakunnan tavoitteita ja suunnitelmia seuraavalle vuodelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjaa tähän.

Ruoka ja keittiöt (luku 6)

6.1 Ruokahävikin pienentäminen

Seurakunta tekee toimenpiteitä ruokahävikin pienentämiseksi. Minimikriteeri. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.

Liitteeksi:	Tavoiteaikataulu (päivämäärä)	Toteutettu (kyllä/ei):
Liitettä ei vaadita		
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Ruokaylijäämät kahvituksista ja ruokailuista pyritään käyttämään seuraavien päivien aikana. Jos ruokaa on jäänyt, sitä on jaettu torstaiaamun perhekahvilassa. Joulupipareita on viety yhteisen diakonian käyttöön tai jaettu itse kirkolla.		

6.2 Kertakäyttöastioista luopuminen

Seurakunta ei käytä kertakäyttötuotteita kuin poikkeustapauksissa. Minimikriteeri.

Liitteeksi:	Tavoiteaikataulu (päivämäärä)	Toteutettu (kyllä/ei):
Liitettä ei vaadita		

6.3 Reilun kaupan tee ja kahvi

Seurakunnan tarjoamasta kahvista ja teestä osa on pysyvästi Reilun kaupan tuotteita. Minimikriteeri.

Liitteeksi:	Tavoiteaikataulu (päivämäärä)	Toteutettu (kyllä/ei):
Liitettä ei vaadita		

6.4 Kasvisruoka

Etukäteen pyydettyäessä saa kasvisruokaa, myös vegaaniannos etukäteen pyydettyäessä. Minimikriteeri.

Liitteeksi:	Tavoiteaikataulu (päivämäärä)	Toteutettu (kyllä/ei):
Liitettä ei vaadita	Iltaruokailut keskiviikkoisin kirkolla. Nuorten toiminnassa on aina tarjolla kasvisruokaa.	

6.5 Reilun kaupan seurakunta ja tuotteet

Seurakunta osallistuu [Reilun kaupan](#) viikkoon, ja Reilun kaupan tuotteiden käytöstä kerrotaan tarjoilun yhteydessä.

Huom.! HSRKY on kokonaisuutena [Reilun kaupan seurakunta](#).

Liitteeksi:	
Liitettä ei vaadita	
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Seurakunta on Reilun kaupan seurakunta.	

6.6 Lähiruoka

Listataan seurakunnan käyttämät lähituotteet ja arvioi, kuinka iso osa (%) seurakunnassa (tai sen tapahtumissa) käytettävistä tuotteista on lähiruokaa.

Liitteeksi:	
Liitettä ei vaadita	
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.	

6.7 Kasvisruuan käytön lisääminen

Seurakunta tekee toimenpiteitä kasvien ja kasvisruoan osuuden lisäämiseksi ruokailuissa, esimerkiksi kasvisruokavaihtoehto aina tarjolla joukkoruokailuissa, kasvispainotteinen kokoustarjoilu aina tarjolla, leirillä kolme kasvisateriaa/viikko, vegaaniruokavaihtoehto aina tarjolla

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Seurakunnan iltaruokailuissa tarjolla on pelkästään Vege – tuotteita.

6.8 Kauden kasvikset

Seurakunta käyttää jatkuvasti monipuolisesti kauden kasviksia ruokailuissaan ja tiedottaa siitä. Katso myös osio Viestintä. Kirjoita lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.

6.9 Luomuruoka

Listaa tähän seurakunnan käyttämät luomutuotteet. Arvioi, kuinka iso osa (%) käytettävistä tuotteista on luomua.

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Iltaruokailuissa käytetään Luomutuotteita.

6.10 Vastuullinen kala

Seurakunta huomioi hankittavan kalan vastuullisuuden. Noudatetaanko [WWF:n kalaoppaan](#) suosituksia, ostetaanko vaan sertifioitua kalaa (MSC- tai ASC) ?

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Kalasäilykkeinä käytetään vain sortifioituja tuotteita.

6.11 Keittiöhenkilökunnan ympäristökoulutus

Onko seurakunta lähettänyt keittiötyöntekijöitään ympäristökoulutuksiin?

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Seurakunta ei järjestä keittiöpalveluita ulkopuolisille. Suntuot ovat perehtyneet ympäristökysymyksiin liittyen omiin tarjoiluihin. Lajittelu.

6.12 Keittiöiden ympäristöviestintä

Viestitäänkö seurakunnassa ruuan ilmastovaikutusten pienentämiseksi tehtävistä toimenpiteistä? Katso käsikirjasta vinkkejä keittiöiden ympäristöviestintään.

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita

Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.

6.13 Vastuulliset elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat

Tehdäänkö seurakunnassa vastuullisia elintarvike- ja ruokapalvelu-hankintoja?

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita

Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Olemme mukana seurakuntayhtymän kilpailuttamassa tukkusopimuksessa.

6.14 Muut toimenpiteet

Mitä muita toimenpiteitä kohti ilmastoystävällistä ruokahuoltoa seurakunta on tehnyt?

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita

Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Iltaruokailumme ovat esimerkki ilmastoystävällisestä ruokahuollosta.

Tavoitteet ja suunnitelmat

Tähän voi kirjata seurakunnan tavoitteita ja suunnitelmia seuraavalle vuodelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjaa tähän.

Energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito (luku 7)

7.11 Muut toimenpiteet

Mitä kiinteistöihin liittyviä ympäristötoimenpiteitä seurakunnassa on tehty?

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita

Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Kiinteistöjen lämpöhukkaa (vanhat suojellut rakennukset) on vähennetty laittamalla talvikaudelle teipit ikkunoihin. Valojen sammuttamiseen ja tietokoneiden sulkemiseen pois lähdettäessä kiinteistöstä on kiinnitetty huomiota. Earth hour –tapahtumaan on osallistuttu. Vuonna 2023 aloitettiin kiinteistön läpivientien tiivistäminen ilman puhtauden parantamiseksi. Puhtaamman huoneilman saamiseksi seurakunnan varhaiskasvatus- ja nuorisotilojen linoleum lattiapäällyste poistettiin vuonna 2024 ja tilalle tuli Epox-pinnoite.

Tavoitteet ja suunnitelmat

Tähän voi kirjata seurakunnan tavoitteita ja suunnitelmia seuraavalle vuodelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjaa tähän. Työntekijöitä muistutetaan, että tietokoneet on suljettava töistä lähtiessä.

Viheralueet (luku 8)

8.4 Piha- ja puistoalueiden luontoarvojen inventointi

Onko seurakunnan kasvi- ja eläinlajisto inventoitu?

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.

8.17 Muut toimenpiteet

Mitä muita viheralueita koskevia ympäristö-toimenpiteitä on tehty?

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Kirkkopiha on somistettu monipuolisesti eri vuoden aikoina.

Tavoitteet ja suunnitelmat

Tähän voi kirjata seurakunnan tavoitteita ja suunnitelmia seuraavalle vuodelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjaa tähän. Viheralueille istutetaan lisää kukkasipuleita.
--

Metsät ja muut luontoalueet (luku 9)

9.11 Ekosysteemipalvelujen hyödyntäminen

Seurakunta mahdollistaa viheralueidensa virkistyskäyttöä. Lue käsikirjasta, millä tavoin virkistysarvojen hyödyntämistä voidaan edesauttaa.

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.

Tavoitteet ja suunnitelmat

Tähän voi kirjata seurakunnan tavoitteita ja suunnitelmia seuraavalle vuodelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjaa tähän.

Liikenne (Luku 10)

10.1 Matkustussääntö

Seurakunta on laatinut tai päivittänyt matkustussäännön tai sitä vastaavan ohjeen henkilöstön matkustamiskäytännöistä ympäristövaikutukset huomioiden. Minimikriteeri.

Liitteeksi:	Tavoiteaikataulu (päivämäärä)	Toteutettu (kyllä/ei):
Liitettä ei vaadita	1.4.2017	kyllä

*Yhtymän yhteinen sääntö:

<https://evl.sharepoint.com/sites/sinfo/Sinfo/Sivut/Matkustuss%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6.aspx>

10.2 Matkustus- ja kuljetustarpeen vähentäminen

Onko seurakunta vaikuttanut toimenpiteillään matkustus- ja kuljetustarpeen pienenemiseen?

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.

10.3 & 10.4 Kevyen ja julkisen liikenteen lisääminen

Onko seurakunta edistänyt toimillaan kevyen ja julkisen liikenteen käyttöä? Katso käsikirjasta esimerkkejä mahdollisista toimenpiteistä.

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty. Julkisen liikenteen käyttöä on vahvistettu käyttämällä yhteisiä matkakortteja lähiliikenteeseen

10.5 Vaihtoehtoiset ajoneuvojen energianlähteet ja vähäpäästöisyys

Seurakunta järjestää kiinteistöilleen sähköautojen latauspisteitä ja/tai hyödyntää ekologisempia energianlähteitä ajoneuvoissaan.

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.

10.6 Kestävän työmatkaliikkumisen kampanjat

Onko seurakunta osallistunut tempauksella tai tapahtumalla Liikkujan viikkoon, pyöräilyviikkoon ja/tai auton vapaapäivään? Onko järjestetty oma tempaus tai tapahtuma?

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.

10.8 Muut toimenpiteet

Onko seurakunta tehnyt muita liikenteeseen liittyviä ympäristötoimenpiteitä?

Liitteeksi:
Liitettä ei vaadita
Kirjoita alle lyhyesti, mitä toimenpiteitä on tehty.

Tavoitteet ja suunnitelmat

Tähän voi kirjata seurakunnan tavoitteita ja suunnitelmia seuraavalle vuodelle. Nämä asiat kannattaa ottaa huomioon ympäristöohjelmassa.

Kirjaa tähän.